

Прохватилова Н.А.

студентка Відокремленого структурного підрозділу «Кропивницький інженерний фаховий коледж» Центральноукраїнського національного технічного університету
Гарашенко Наталія Олександрівна
м. Кропивницький, Україна

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА ІННОВАЦІЇ У ПЕРІОД ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Війна поставила перед Україною та світовим співтовариством низку викликів, які можливо подолати лише спільними зусиллями світового співтовариства. Сьогодні співпраця на міжнародній арені для нашої держави – це не просто певний рівень взаємодії, а об'єктивна першочергова потреба, зумовлена як тенденціями цивілізаційного розвитку суспільства у сучасному світі загалом, так і численними фактами порушень норм міжнародного гуманітарного права, прав і свобод людини, а також безпрецедентними масштабами воєнних злочинів, що продовжують вчинятися росією на території України, починаючи з 2014 року. [1, с. 766]

Під час широкомасштабної російської агресії західний світ, насамперед США, Канада, Велика Британія, держави Євросоюзу (зокрема, Польща, Німеччина, країни Балтії, Франція, Чехія, Нідерланди та ін.), Японія, Австралія, Нова Зеландія, а також міжнародні інституції ЄС, НАТО, ПАРЄ, ГА ООН продемонстрували солідарність з Україною, підтримку її територіальної цілісності, здійснили різнобічну допомогу у протистоянні країні-агресору. [2, с.63]

Інноваційний тип економічного розвитку дедалі більше стає тим фундаментом, який визначає економічну міць країни та її перспективи на світовому ринку. На сьогодні проголошений перехід української економіки до інноваційної моделі розвитку не забезпечується створенням єдиної системи за наявності всіх її інституційних, організаційних і нормативно-правових складових. Недостатній рівень фінансового забезпечення реалізації державної науково-технічної та інноваційної політики. Зауважимо, що низьким є і рівень якості матеріально-технічного забезпечення навчальних закладів і наукових організацій. Діяльність малого інноваційного бізнесу в Україні через умови, які склалися в національному виробництві, перебуває на стадії становлення. У цілому, діяльність малого бізнесу орієнтована на торговельні операції і внаслідок несприятливого для інноваційних процесів клімату цей бізнес поки що не відіграє провідної ролі в інноваційних процесах. [3, с. 21]

Шляхами розв'язання та вирішення проблем інноваційного розвитку в Україні може стати:

- вдосконалення нормативно-правової бази для забезпечення розвитку інноваційної системи України;
- необхідність системного і послідовного впровадження функціональних принципів державного управління інноваційною діяльністю;
- органічне включення всіх окремих елементів інноваційного розвитку в єдину активно і цілеспрямовано функціонуючу національну інноваційну систему, що можливо лише за умови дії потужних системоутворювальних факторів. [3, с. 23]

Іноземні інвестиції для впровадження інновацій залучаються переважно для реалізації масштабних проектів, пов'язаних із технологічним оновленням виробництва, реорганізацією та диверсифікацією діяльності тощо. Вони можуть радикально поліпшити конкурентні позиції підприємства завдяки впровадженню сучасних технологій (в ефективному використанні яких зацікавлені іноземні партнери). В Україні їх залучають у приватизаційні процеси. Поширенішим є спільне інвестування інноваційних проектів вітчизняними та іноземними інвесторами на правах дольової участі (спільне підприємство). Однак обсяги залучення іноземних інвестицій в Україні нині недостатні, що зумовлено несприятливим

інвестиційним кліматом і невисокою привабливістю більшості вітчизняних підприємств для іноземних інвесторів. [4, с. 451]

Залежно від характеру інновацій та їх фінансової місткості джерела фінансування інноваційного розвитку можуть бути різноманітними. На рівні держави і регіонів джерелами фінансування інноваційних програм є:

- кошти бюджетів та позабюджетних фондів;
- залучені кошти державної кредитно-банківської та страхової систем;
- позикові кошти у вигляді державних міжнародних запозичень (зовнішній борг держави), державних облігаційних, боргових, товарних та інших позик (внутрішній борг держави).

На рівні організації джерелами фінансування інноваційних програм є:

- власні кошти (прибуток, амортизаційні відрахування, страхові суми відшкодування збитків, іммобілізовані надлишки основних і оборотних коштів, нематеріальних активів та ін.);
- залучені кошти, у т.ч. кошти, отримані від продажу акцій, та ін.;
- позикові кошти у вигляді бюджетних, банківських і комерційних кредитів.

На рівні інноваційної програми джерела фінансування поділяються на:

- кошти бюджетів держави і регіонів, позабюджетних фондів;
- кошти суб'єктів господарювання – вітчизняних підприємств і організацій, колективних інституціональних інвесторів;
- іноземні інвестиції у різних формах [5, с. 24].

Увага вітчизняних і зарубіжних інвесторів, зазвичай, спрямована на інноваційні проекти та компанії, які мають міжнародний ринковий потенціал, однак існують певні ризики, які пов'язані з гарантіями безпеки інвестицій. Тому підтримка з боку держави інноваційних та інвестиційних проєктів особливо актуальна.

Певні позитивні зрушення в цьому напрямі спостерігаються вже сьогодні, а саме :

- імпорт нового устаткування на територію України звільняється від сплати податку на прибуток та ввізних мит;
- орендна плата за користування земельною ділянкою під реалізацію проєкту відбувається на пільгових умовах;
- забезпечення користування об'єктами суміжної інфраструктури (автомобільні шляхи, лінії зв'язку, тепло-, газо-, водо-, електропостачання) та їх реконструкція відбувається за рахунок державних коштів;
- на врегулювання страхування воєнних ризиків спрямовано ЗУ «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності», до якого внесено зміни від 14 лютого 2023 р., що передбачають можливість надання Експортно-кредитним агентством (ЕКА) послуг щодо страхування інвестицій, які здійснюються на території України, у межах статутного капіталу ЕКА.

Тобто, Україна потребує структурної перебудови та формування оборонної стратегії, в основі якої мають бути закладені нові підходи до розвитку економіки, кредитно-фінансової сфери та інноваційної діяльності. Від правильного вибору стратегії, вчасного її впровадження, дієвих заходів підтримки інноваційної діяльності та врахування можливостей і перспектив, залежить також економічна безпека країни та її швидке відновлення.

Подальші дослідження в даному напрямі можуть стосуватися інноваційно-орієнтованого сценарію розвитку регіонів в нових наукоємних секторах для збереження вітчизняної і міжнародної інвестиційної активності та реалізації важливих довгострокових проєктів. [6, с. 3]

Література:

1. Дорошко О. О. Особливості інноваційного розвитку України / О. О. Дорошко // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 5. – С. 21–24 [Електронний ресурс] // repository.kpi.kharkov.ua – 2011. – Режим доступу до ресурсу:

<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/85fa6cdb-4b0a-48a4-8826-78c471cc38c2/content>

2. Колодяжна І.В., Борблік К.Е. Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств України. Економіка і суспільство. 2017. № 9. С. 448-453. [Електронний ресурс] // economdevelopment.in.ua – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/96>

3. Ільєнков О.О. Міжнародне співробітництво та інновації. Юридичний науковий електронний журнал. № 11/2023. с. 766-769 [Електронний ресурс] // lsej.org.ua – 2023. – Режим доступу до ресурсу: http://lsej.org.ua/11_2023/186.pdf

4. Журнал "Національна безпека і оборона" .2023. Журнал № 3-4. "Стратегічні партнери України" с. 63 [Електронний ресурс] // razumkov.org.ua – 2023. – Режим доступу до ресурсу: https://razumkov.org.ua/images/2023/10/11/NSD193-194_2023_ukr_all.pdf

5. Пальчевич Г.Т. Джерела фінансового забезпечення інноваційної діяльності та механізми їх залучення / Г.Т. Пальчевич // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2012. – № 18. – Ч. I. – С. 23–26. [Електронний ресурс] // <https://dspace.kntu.kr.ua> – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/eee588b8-6855-424b-abcf-3c9cd807f230/content>

6. Пермінова, С., Ситник, Н., & Чупріна, М. (2024). Інноваційна діяльність в Україні в період воєнної агресії: тенденції та перспективи. Економіка та суспільство, (59). [Електронний ресурс] // doi.org – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-62>

Смолій Л.В.

кандидат економічних наук, доцент
Уманський національний університет садівництва
м. Умань, Україна

УЧАСТЬ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНИХ ЛАНЦЮГАХ ВАРТОСТІ

Сучасна глобалізація стимулює інтеграцію національних економік у складні міжнародні виробничі мережі, які охоплюють усі етапи створення доданої вартості – від видобутку сировини до виробництва кінцевих товарів і послуг. Участь у глобальних ланцюгах вартості дає змогу країнам не лише залучати іноземні інвестиції, розвивати виробництво та підвищувати зайнятість, але й адаптуватися до високих міжнародних стандартів якості та інновацій. Аналіз детермінант збалансованого економічного зростання підтвердив, що глобальні ланцюги вартості становлять імператив підвищення експортної конкурентоспроможності країн та формування їх високого конкурентного статусу [1, с. 85]. Для України, яка має значний потенціал у сферах сільського господарства, металургії, машинобудування та ІТ, участь у глобальних ланцюгах вартості є важливим елементом економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності.

Водночас структура участі України в глобальних ланцюгах вартості залишається переважно сировинно-орієнтованою, що обмежує можливості країни щодо створення продуктів з високою доданою вартістю. Таке положення створює значні ризики, пов'язані зі світовими коливаннями цін на сировину та технологічною залежністю від іноземних постачальників. Тому актуальність дослідження визначається необхідністю оцінити роль України в міжнародних ланцюгах постачання та знайти шляхи для переходу від сировинної спеціалізації до участі у більш технологічно насичених сегментах світового ринку.

Економіка України значною мірою зосереджена на експорті аграрної продукції, металургійних виробів, хімічної продукції, а також сировини для інших галузей. Це забезпечує країні стабільний дохід від зовнішньої торгівлі, але водночас обмежує можливості для створення продукції з високою доданою вартістю. Наприклад, велика частка експорту України становить сільськогосподарські культури (зерно, олійні культури) та